

שולה לים   מסע אישי

יצירות טקסטיל בטכניקה מעורבת בבדים ומגוון חומרים

שולה ליס מסע אישי

אוצרת: עדי גרינפלד
27.7.2014 – 22.3.2014

הפקה: גלריה טל כפר ורדים
עריכה לשונית: ישראל גרינפלד
צילומים: שוקי ליס

אברהם חי, צילומים: פורטרט שולה ליס עמוד 2, נוף באפור עמוד 9, כמעט קיץ עמוד 5
גרפיקה: עידית נבו
הדפסה: דפוס אומן נהריה
הפקת התערוכה והקטלוג התאפשרו באדיבות שולה ושוקי ליס
שולה ליס, יקנעם (מושבה) shulaliss@gmail.com, טלפון 049893706, נייד: 0526718404

עטיפה קדמית: ללא כותרת, 2003, ציור בטכניקה מעורבת,
80x60 ס"מ, פרס עיריית חיפה ע"ש הרמן שטרוק
עטיפה אחורית: שכנים, 2011, טכניקה מעורבת בבדים וקווילט,
135x91 ס"מ

מסע אישי

שולה ליס

בדים מלויים אותי כל חיי. סבתי, שלמדה תפירה מקצועית בילדותה ותפרה הכל בביתה, שלחה את אמי ללמוד תפירה ונתנה לה במתנה מכונת תפירה "זינגר" לחתונתה. "אשה חייבת לדעת לתפור לבני ביתה ותמיד תוכל גם להתפרנס". בהמשך למסורת זו אמי לימדה אותי לתפור בגיל צעיר מאד. אספנות אובססיבית של בדים הינה מחלה גנטית במשפחתנו.

אל עולם הקווילט על מבחר צורותיו וגווניו נחשפתי במהלך שהות של שלוש שנים בארה"ב (1979-1982). התערוכה הראשונה של עבודות קווילט שראיתי במוזאון באוקלנד בקליפורניה שינתה את חיי. הבנתי והפנמתי שבדים הם פלטה ציבוענית מדהימה ומגוונת שמאפשרת יצירה אישית אין סופית. בתוספת צביעה, ציור והדפס על הבד התעשיתי אני מרחיבה ומעצימה את השליטה בחומר המשרת את עבודתי. החוטים גם הם חלק חשוב בעבודתי. תפקידם הטכני הוא לחבר את חלקי העבודה, אולם נוכחותם הולכת וצוברת עצמה ככל שמדגישים אותם בצבע, כמות, שכבתיות או פרוק. החוטים נוספים אל בד העבודה או יוצאים מתוכו. החוטים יוצרים טקסטורה חדשה בתוך הציורים בדרך אישית שהיא מיוחדת ליצירה בשני המדיומים.

גדלתי במושב יוקנעם במשק חקלאי. באותם ימים של טרם עובדים זרים, היו הורי, שלושת אחי ואני מחויבים לעבודה במשק ובשדה, כל אחד על פי יכולותיו וכוחותיו. החיבור ללול, לרפת ולאדמה זורם בעורקי.

ברבות מעבודותי שלבתי זכרונות ילדות תוך שימוש בתמונות מתוך האלבום המשפחתי מבית הורי. התמונות לעיתים ברורות וגלויות ולעיתים נסתרות, על פי תפקידן ברוח העבודה. אני מדפיסה דמויים של פרות, תרנגולות יונים ועלי זית כסמלים. אדמת העמק, הגבעות שמסביב והרי הגליל, מרקמם וצבעיהם המשתנים מלויים אותי ואת יצירתי.

חוות המוות האלים שחוותי מספר פעמים בחיי תמיד תהיה חלק מהאני הפנימי שלי. גלים של נפילה ושיקום, עצב ושמחה, נסתר וגלוי. עבודתי מלאה ברבדים רבים, חלקם גלויים וחלקם מוסתרים. לעיתים יש צורך בהתבוננות רבה כדי לגלות את הסודות הצפונים מתחת לפני השטח.

הביקור במפעל וולקן יציקות בעת שנמצא בסוף פירוקו היכה בי בעצמה. השלד המתפורר, השבור, השחור, הבורות הפעורים במקומות בהם היו המכונות, סבך חוטי החשמל התלושים, התבניות המופלאות הזרוקות בערמות ערמות – כל הדבר הנורא הזה התחבר למוות שמלווה את חיי ולפירוק המשק החקלאי של הורי. הרגשתי כעס, עצב ומעין תחושת שליחות. אני אציל משהו מהמפעל הגווע על ידי הרוח החדשה שאפיח בחפצים שאקח משם ואביא הביתה. אוסיף להם משהו ממני והם יוכלו להמשיך לחיות, להתקיים.

אני אוהבת לאסוף חומרים וחפצים זרוקים. לגעת בהם, לתפור אותם אם אפשר או לחכות, הם כבר יקראו לי.

זרדים, 2002, 30x100 ס"מ, טכניקה מעורבת

שולה ליס - קורות חיים

נולדה בישראל, 1946. בוגרת המכון לאמנות "אורנים", 1969. השתלמויות בציר וב - QUILT בארץ ובחו"ל. יוצרת ב - Art Quilt, בציר, בתלת מימד וב - Mixed Media. סגנון עבודתה הינו אישי ומאופיין במגוון חומרים, טכניקות וצבע. עבודות בד חופשי מורכבות וכוללות טכניקות שונות של צביעה, הסרת צבע, הדפס ותפירה. בציורים משולבים חומרים רבים ביניהם בדים וטכניקות המושאלות מעולם הטקסטיל, כמו אריגה ותפירה. חוויות אישיות וחברתיות באות לידי ביטוי בעבודות שהן בעיקרן מופשטות. החל משנת 1983 ובמשך כ 20 שנים לימדה את אמנות הטלאים בארץ. שולה חיה ויוצרת ביקנעם מושבה, ומציגה בתערוכות בארץ ובעולם.

פרסים:

- 1998 • Fifth Quilt Nihon Exhibitions, Tokyo Japan, Bronze Award
- 2000 • Sixth Quilt Nihon Exhibition, Tokyo Japan - Art Quilt Magazine Award
- 2002 • Seventh Quilt Nihon Exhibitions, Tokyo Japan, Bronze Awards
- 2003 • פרס הרמן שטרוק לאומנויות פלסטיות, ציר, חיפה
- 2006 • "כל העולם במה", ראשון לציון, פרס האוצרת

תערוכות אישיות נבחרות:

- 1996, 2000 אולם אזורי עין השופט
- 2001 לודג', פולין, Willa Gallery, Exhibition accompanied to the 10th International, Triennial of Textile, Lodz, Poland (ועדת שופטים)
- 2001 "מראה מקום", סימגלרי, מגדים
- 2002 "תבנית נוף מולדתי", בית האומנים, ירושלים
- 2004 "מסע בצבע", בית האמנים ע"ש שאגאל, חיפה
- 2009 "מקור פלוס וריאציות", בית האמנים ע"ש שאגאל, חיפה
- 2010 "לא רק בד", גלריה מלאור, קיסריה
- 2014 "מסע אישי", גלריה טל, כפר הורדים

תערוכות קבוצתיות נבחרות

- 1996 מוזיאון בית וילפריד, קבוץ הזורע
- 1997 "Quilt National 97", Athens, Ohio, ארצות הברית
- 1998 "The Fifth Quilt Nihon Exhibition, International Quilt Contest", Tokyo
- 1999 "קשרים", גלריה ע"ש לידי רוזלין ליונס, אורט בראודה, כרמיאל. תערוכה
- 2000 "International Quilt Week Yokohama 2000", Japan. (Encouragement Award)
- 2000 "The Sixth Quilt Nihon Exhibition 2001, International Quilt Contest", Tokyo
- 2000 "עץ חיים", גלריה מכללת חנקין, חולון
- 2002 - 2010 תערוכות שנתיות - אגודת הציירים והפסלים, בית שאגאל, ציר
- 2002 "Quilt Vision", San Diego, California, USA
- 2002 "The Seventh Quilt Nihon Exhibition 2003, International Quilt Contest", Tokyo, Japan (Bronze Award)
- 2004 "קולאג', אסמבלאז', פוטומונטאג'", בית האומנים ע"ש שאגאל, חיפה, גלריה מגדל המים, נהריה
- 2007 המוזיאון הלאומי לטקסטיל, לודג' פולין, "טריאנלה הטקסטיל הבינלאומית השנים עשר"
- 2007 "סימן אדום", סימגלרי, מגדים
- 2007 "Tokyo, The Ninth Quilt Nihon Exhibition 2007, International Quilt Contest", Japan, Honorable Mention
- 2008 "דיוקן - מלח הארץ", מוזיאון וילפריד, קיבוץ הזורע
- 2008 "Quilt San Diego/Quilt Vision", California, USA
- 2009 "Quilt National 2009", Athens, Ohio, USA
- 2009 "פקעת", בית האמנים תל-אביב
- 2009 "אשה אשה", בית שאגאל, חיפה
- 2010 "בקצה האצבעות", גלריה הוראס ריכטר, יפו
- 2010 "הי בובה", גלריה עין חוד
- 2010 "מראה מקום", גלריה "על האגם", רעננה. JCC, Columbus Ohio, USA "Site and Sight"
- 2012 "בד ועוד", גלריה "על האגם", רעננה. JCC, Columbus Ohio, USA "Textile & More"
- 2013 "היוצר בחושים", בית האמנים ע"ש שאגאל, חיפה
- 2013 "מחווה לצביקה ישראל", בית האמנים ע"ש שאגאל, חיפה

ספרים

- 2011 Sielman, Martha, Masters Art Quilts, Major Works by Leading Artists, vol. 2, 2011, Lark Crafts, pages 178-187

מספר מילים על תולדות הקווילט

שולה ליס

עבודות הקווילט המסורתי הן פריט שימושי: שמיכה, כיסוי מיטה ולעיתים בגד. הן נתפרות בעיקר מכותנה או מצמר ובדרך כלל בידי נשים. חלקי בד נתפרים זה לזה (piecing) או זה על זה (applique) במגוון טכניקות. הקומפוזיציה הצבעונית המתקבלת היא החלק העליון של הקווילט. לחלק זה נוסף בד אחורי זהה בגודלו וביניהם שכבת מילוי דקה. שלושת השכבות נתפרות זו לזו בעזרת תפרים קטנים ביותר (quilting). הקווילט המסורתי נעשה כולו בעבודת יד. מאוחר יותר החלו לתפור את הבדים זה לזה במכונת תפירה, אולם התכים המחברים את שלושת השכבות נתפרו ביד. הפן היצירתי-אישי של העבודות בא לידי ביטוי בשימוש של היוצרות בגוונים שונים ואישיים ובפיתוח של ריבועי קווילט חדשים ברוח המסורת. הביצוע הטכני המוקפד הוא אלמנט חשוב הזוכה להערכה רבה – היום ממש כמו בעבר.

הארט-קווילט הוא נגזרת מתוך הקווילט המסורתי, וראשיתו בסוף שנות ה-60 של המאה ה-20, עם התחדשות מאבק הנשים לשוויון זכויות. נשים שלמדו ציור ואמנות מחו נגד גלריות ומוזיאונים שלא הציגו נשים יוצרות ודרשו הכרה ושוויון הזדמנויות. ב-1976 חגגה ארה"ב 200 שנה, ובאותה עת הוצגו תערוכות רבות המתארות את תולדות ארה"ב, וביניהן גם תערוכות שהציגו עבודות קווילט רבות. המעבר של הקווילט מכיסוי מיטה לקירות הגלריה הביא להתבוננות מחודשת בעבודות אלה כיצירות אמנות, ככלי לביטוי אישי באמצעות בחירת הצבעים והקומפוזיציה הייחודית לכל עבודה, גם בעבודות המסורתיות. נשים יוצרות החלו לחרוג ממסגרת הקווילט המסורתי. דרך הביצוע המסורתית נשמרה, אבל הקומפוזיציה הצבעונית נעשתה חופשית ואישית. ב-1979 נפתחה ב-Dairy Barn Cultural Art Center באתנס-אוהיו התערוכה הראשונה של הקווילט האמנותי. ננסי קרואו (crow), ממייסדות זרם הארט-קווילט, היתה מיזמות התערוכה. העבודות שנעשות כיום מצטיינות בחופש מוחלט של חומרים ודרכי עבודה. כמו בכל מדיה אמנותית אחרת, האמירה האמנותית היא החשובה. עבודות הארט-קווילט מוצגות כיום בגלריות, במוזאונים לאמנות ובאוספים פרטיים.

ננסי קרואו, 2008, 147x124 ס"מ, טכניקה מעורבת

שולה ליס – בתווך

עדי גרינפלד

שולה ליס, אמנית רב תחומית, משתמשת בבסיס יצירתה בטכניקה הקשורה לבדים ואמנות ה-quilt, תוך התאמתה להבעה אישית מקורית. היא יוצרת בתווך שבין אמנות לאומנות, Art-Crafts, יצירתה כוללת אלמנטים של מסורת ארוכה של עבודות בד, אמנות נשים שנחשבה במהלך תולדות האמנות לפחותה ומינורית. אמנות זו קיבלה ניראות ומעמד, במיוחד בארה"ב החל מאמצע המאה העשרים, כאשר הצגתה עברה מהמקום הפרטי והקהילתי למרכז במות המוזיאונים.

השפעות בין הקווילט – מעשה תלאים, לאמנות היה לדעתי דו כווני, כאשר אמני (או יותר נכון אמניות) הקווילט עברו מהדוגמאות המסורתיות, לשילוב דימויים שהושפעו מתנועות האמנות האבסטרקטיות, בשילובי הצבעים, ובפורמטים הגדולים, למשל כפי שקרה בתנועת ה-Crazy Quilts. לעומתם, אמנים השתמשו בקווילט כאובייקט סימבולי המסמל את המסורת והתרבות האמריקאית, למשל העבודה המפורסמת של רוברט ראושנברג, מיטה 1955 (Bed), המוצגת במוזיאון ה-Moma. ביצירתו זו משתמש האמן בשמיכת הקווילט שלו, לא במקרה בדוגמה המסורתית, הקווילט משמש כחפץ שאול מהעולם הפרטי הממשי אל יצירת האמנות, השילוב של כתמי צבע הניגרים מהחלק העליון של היצירה מחבר בין הציור לאינטימי ביותר ולאמן הפועל בתווך ביניהם.

שולה ליס למדה והושפעה ממסורת הקווילט האמריקאית, בטכניקה וביצירה בפורמטים גדולים, בשילוב חומרים וצבעים בדומה ליצירות ה-Combined שאפיינו את תנועות האוונגרד בארה"ב בתחילה ובהמשך המאה העשרים, כמו האבסטרקט האקספרסיוניסטי וממשיכיו. אולם, נושאים שאובים משורשיה הצומחים מעומק אדמת הארץ, מחיינו כאן, מאירועי חייה, מהשמח והטרגי, מהפרטי והציבורי.

הבד הוא החומר הבסיסי ביצירתה של ליס, עיבודו נעשה תוך שילוב ציור, הדפס, פוטו מונטאז', תפירה במכונה ותפירה ידנית, שזירת חוטים וחומרים שונים, בהם פריטי רדי מייד (ready made), שהיא מנסה ליצירתה, בהתאם לתכנים שהיא רוצה להביע.

ליס יוצרת בסדרות, בתוך בדיה באים לידי ביטוי נושאים פרטיים וחברתיים כאחד, ביצירות היא מצפינה זכרונות אישיים, מקצתם עוסקים וחושפים גם כאב ושכול.

יצירות אחרות עוסקות בפוליטי, בהבעת עמדות לגבי סדר חברתי, בנושאי סביבה ומגדר, וכמי שגדלה במשק חקלאי, תוך קרבה לעבודת כפיים ולאדמה. רבות מיצירותיה עוסקות בהשפעות שינויי הזמן ובמשמעות חיינו כאן.

יצירות רבות שנעשו בנושאים שהוגדרו במסגרת תערוכות קבוצתיות, מומשו על ידי ליס תוך ביטוי אישי, מקורי, וחלקן זיכו אותה בפרסים.

הפורמטים הגדולים ושילובי הצבעים יוצרים נוכחות משמעותית בתוך חלל התצוגה, בתוך התערוכה כמו גם על קירות ביתה. מעבר לתחושת האינטימיות שיוצר הבד כחומר בסיסי, לגודל ולמרקם הנוצרים על ידי נפחיות שכבות הבד, החוטים והחומרים הנוספים הנארגים בתוך העבודה, ושאריות החומר המשאירות עקבותיהן על פני העבודה, מאפשרים זיהוי התהליך של עבודתה העמלנית, מוקפדת בפרטים, ומעבירים את מימד הזמן המשתקף ביצירה. נוכחות היצירה מחלקת ומעצבת את החלל מחדש כיצירה פיסולית בפני עצמה.

ללא כותרת, 2010, 42x33 ס"מ, טכניקה מעורבת

יצירתה של ליס מורכבת מאלמנטים בהקשרים לשיח האמנותי העכשווי: ההשטחה וההפשטה הנוצרים מתוך גזירה והדבקה של חתיכות בד והדפס צילומים כפוטו מונטאז', שילוב הצבעים בקולאז' המדגיש ומעביר מצבי רוח מהאמנית אל הצופה. פריטי הרדי מייד משולבים כאלמנט מוחשי שהוצא מהקשרו הטבעי תוך פירוק והרכבה בהקשר חדש, המשמש לעיתים כרמז המוצפן בתוך הקומפוזיציה ומקבל משמעות סימבולית. במקרים אחרים, כמו בעבודות "וולקן" הכוללות פריטים וחלקי מתכת, אותיות ומספרים משבלונות ישנות, הרדי מייד משמש בעצמו בסיס לעבודת תלת מימד.

עבודות אלו מורכבות משאריות העזובה של מפעל שנסגר, שפעל, ועבדו בו אנשים, שפירנס משפחות. הפסלים הדוממים, המורכבים משאריות חומרים שנעזבו ללא שמוש, יוצרים אסטטיקה כשל אנדרטה מפוארת לעסק חי שנדם.

ביצירה שכנים מתארת ליס את התחושה האישית של בת מושבה חקלאית יקנעם (מושבה), הנמצאת בסמוך לקיבוץ (הזורע), עם כל המשמעויות החברתיות, שדה נושק לשדה. הטבע והצמחייה לא תמיד גישה בין הקהילות ופערים נפערו בין התושבים השכנים.

מקורי במיוחד השימוש שעושה ליס במוך הנוצר במייבש כביסה. אם בתהליך של עבודות טקסטיל יש שילוב חושים באריגה ותפירה, בבניה, הרי כאן יש ניסיון להיפוך באיסוף סיבי הבד שעברו ונעבדו בגלגלי המיכון של הקידמה, על ידי כביסה וייבוש במכונות. כביסת הבגדים – כמו התפירה, עבודה נשית, סיזיפית, יומיומית, השוטפת את זכרון אותם רגעי חיים ממשיים שהוטבעו בכתמים ובריחות. הזכרון שהבגד נושא נשאר חבוי בתוך הסיבים המתקבצים יחד לחומר חדש. ערבוב הסיבים הנושאים את צבעי הבדים שהיו יוצרים מן לבד אפורי, כמו אפור הנוצר מערבוב צבעים על פלטה.

שולה ליס אוספת את החומר ויוצרת ממנו מהות חדשה. יש כאן מעבר לרעיון השמוש החוזר, במובן של מחזור ושימור החומר. בחומר הרך והשבירי שנאסף יש ניסיון להחזיר אולי את גלגל הזמן, להחזיר עטרה ליושנה.

יד, 2003, 50x40 ס"מ, טכניקה מעורבת

אהובתי, 2014, 150X130 ס"מ, טכניקה מעורבת

נוף באפור, 2001, 170x40 ס"מ, טכניקה מעורבת

אמא אדמה, 2008, 54x64 ס"מ, טכניקה מעורבת

זה בהחלט לא שחור לבן, 2003, 70x120 ס"מ, טכניקה מעורבת

מראה (I), 2006, 50x35 ס"מ, טכניקה מעורבת

קורי עכביש, 2009, 13x24x24 ס"מ, טכניקה מעורבת

אותיות, 2009, 30x30 ס"מ, טכניקה מעורבת

www.talgallery.co.il talgallery@gmail.com

גלריה טל כפר ורדים

אמנות ישראלית, אמנים צעירים, פרויקטי אמנות
חצב 74, ת.ד. 1266 כפר ורדים 25147, 0547542699